

STJEPAN ŠPALJ

VITEZ - LIST UČENIKA SREDNJE ŠKOLE PAVLA RITTERA VITEZOVIĆA U SENJU

Stjepan Špalj
Kružićeva 26
HR 51270 Senj

UDK:886.2.09 Vitezović
Ur.: 1994-10-10

U uvodnom dijelu autor je pokušao približiti čitateljima današnju senjsku srednju školu, njezinu konstituciju i dilemu oko njezinog novog imena.

Središnji dio članka obuhvaća genealogiju i izgled srednjoškolskog lista *Vitez* - od tehničkih komponenti (vanjski izgled, broj stranica, format, uređivački kolegij, tisak) do sadržaja (teme kojima se bavi, likovni i fotoprilozi, učenički literarni i znanstveni pokušaji, humor, vijesti).

Istaknuto je značenje lista u popularizaciji kulture i umjetničke tradicije grada Senja među mladima.

Senjska gimnazija i Elektrotehnička škola entiteti su koji danas djeluju objedinjeni u jednu školsku ustanovu. Državnom reformom školstva godine 1991. Ministarstvo kulture i prosvjete i senjsko Gradsko vijeće, na prijedlog nastavnčkog vijeća, odobravaju preimenovanje škole. Novo ime - Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića opravdano je budući da je senjska gimnazija već ranije nosila to ime.

Filolozi se dugo vremena, a i danas, prepiru oko Vitezovićeve imena. Uglavnom se okupljaju oko dvije struje. Po jednoj on je Pavao Vitezović, a po drugoj Pavao Ritter Vitezović. Prvi se opravdavaju time da je sam Vitezović svoje književne radove potpisivao s Paul(us) Ritter na latinskom ili Pavao Vitezović na hrvatskom, te da je Ritter germanizam za Vitez - dakle apsurdno i tautološki bilo bi zvati ga Pavao Vitez Vitezović. Drugi drže da treba zadržati i

jedan i drugi oblik po uzoru na neke ilirce koji su prevodili svoja imena, npr. Ignac Fuchs - Vatroslav Lisinski, ili zadržali i jedan i drugi oblik prezimena, npr. Ljudevit Farkaš Vukotinović (mađ. farkaš = vuk). I sam August Šenoa fonetizirao je svoje njemačko-češko prezime Schönoa.

Mihovil Kombol prvi je učinio "grešku" u Vitezovićevu imenu u svojoj knjizi *Povijest hrvatske književnosti do preporoda*. Prvi upotrebljava tautologiju Pavao Ritter Vitezović, a budući da se ta knjiga drži udžbenikom starije hrvatske književnosti, od njega su to preuzeli i ostali. Milan Moguš drži da se treba upotrebljavati ime Pavao Vitezović umjesto Pavao Ritter Vitezović, isto kao i Vatroslav Lisinski, a ne Vatroslav Fuchs Lisinski.

Zbog tog neslaganja među filozofima još i danas njegovo se ime različito upotrebljava i bilježi - Pavao Ritter Vitezović, Pavao Vitezović, Pavao Vitezović - Ritter, Pavao (Ritter) Vitezović. U daljnjem tekstu ja ću ga bilježiti u obliku Pavao Ritter Vitezović jer se iz naslova vidi da takav oblik imena nosi i škola.

Njemu u čast, kao svestranom kulturnom radniku (književniku, filologu, tiskaru, publicistu, izdavaču, leksikografu, kartografu, bakrorescu, polihistoru, politologu, zagonetaču, piscu rebusa i anagrama, heraldičaru, časniku, kapetanu, prosvjetitelju i idejnom preteči ilirizma) senjski srednjoškolci svoj list nazvaše *Vitez*. A sve to u povodu 340. obljetnice njegova rođenja i 280. godišnjice smrti. Školski list iznikao je na nepresušnim tradicijama hrvatskih književnih velikana senjskoga kruga - Vitezovića, Novaka, Kuhačevića, Rorauera, Pavelića, Nehajeva, Kranjčevića, Ogrizovića, na tradiciji pisane riječi, brige za povijest i kulturu, te vjere u boljitak i sutrašnjicu.

Potaknuti primjerima iz prošlosti i ohrabreni sadašnjošću (književnicima Senjskoga književnog ognjišta - Butkovićem, Krmpotićem, Stanišićem, Vukušićem, braćom Kovačević, Jurčenkom, Lončarićem, Rogić-Nehajevim, Šegotom, Nekićem, Prpićem, Marijom Vukušić-Končar, Zlatom Ribar, Maricom Mostarac-Štokić...) gimnazijalci su pokrenuli svoj list.

Tijekom trogodišnjeg izlaženja srednjoškolskoga povremenog lista *Vitez* obrađene su zanimljive cjeline raznih tematskih područja, provedene ankete, intervjui, sakupljeni učenički radovi. Školska knjižnica pretvorila se u novinsku redakciju. Tu se sakupljaju prilozima, korigiraju i lektoriraju, slažu stranice, likovno osmišljavaju i opremaju, realiziraju se učeničke ideje.

Provedeni su intervjui s akademikom Milanom Mogušem, hrvatskim filologom, mr. Ružicom Šušnjaram, profesoricom kroatistike i romanistike, prof. Franom Šojatom, akademskim kompozitorom, vlč. gosp. Milom Čančarom, dipl. teologom, župnikom i dekanom Senjskoga dekanata. Na

temelju pročitana i naučena obrađeni su stavovi o ratu poznatih znanstvenih i povijesnih ličnosti - Siegmunda Freuda, austrijskog sociologa i psihoanalitičara, Knuda Rasmussena, danskog istraživača, Karla von Clausewitza, pruskog generala i teoretičara ratovanja, Erazma Rotterdamskog, reformatora Crkve i Davida Humea, engleskog filozofa.

Pod mentorstvom profesora prirodoslovno-matematičke grupe predmeta obrađene su aktualne znanstvene cjeline - Abortus, SIDA - AIDS, Droga, ovisnost i ljubav, Energetske potrebe i prehrana mozga i Ekološki problemi čovjekova okoliša.

Obilježene su sljedeće obljetnice:

- 100. godišnjica rođenja hrvatskog književnika Tina Ujevića
- 340. godišnjica rođenja i 280. godišnjica smrti hrvatskog književnika Pavla Rittera Vitezovića
- 130. godišnjica rođenja i 50. godišnjica smrti hrvatskog književnika Josipa Draženovića
- 80. godišnjica smrti hrvatskog književnika Antuna Gustava Matoša
- 150. godišnjica dana kada je Ivan Kukuljević - Sakcinski u hrvatskom saboru službeno progovorio hrvatskim jezikom
- 500. obljetnica Senjske glagoljske tiskare i Senjskoga glagoljskoga misala
- 900. obljetnica Zagrebačke (nad)biskupije
- proglašenje 1994. međunarodnom godinom obitelji

U stalnoj rubrici *Iz pera senjskih književnika - još neobjavljeno* ekskluzivno u svakom broju objavljene su pjesme Milana Krmpotića, Mile Butkovića, Marice Mostarac-Štokić, Davora Prpića, Vladimira Jurčenka, Tomislava Kovačevića, Krešimira Stanišića, Vlatka Petera i Ante Žarkova. Kao gosti *Viteza* predstavljeni su senjski profesori - pjesnici Marica Mostarac-Štokić, Davor Prpić i Klara Poljarević. Javljali su se učenici sa svojim lirskim i epskim pokušajima, likovnim radovima, ogledima, esejima, stavovima, mišljenjima, komentarima.

Razglabalo se tu o aktualnim temama: ratu, hrvatskoj golgoti, priznavanju Hrvatske, slobodi, egzistencijalnim problemima suvremenog čovjeka i vremena, životu kao estetskom fenomenu, tragikomici običnog života, svakodnevnici, čovjeku kao neuništivom fenomenu, zavičajnoj orijentaciji...

Najvredniji i najuporniji uspjeli su dobiti pristup i u školski arhiv, gdje su iz prašine i paučine izvukli imenike i zavirli u njih. Otkrili su kakvi su učenici bili Kranjčević, Čopić i Nehajev (*Lumeni naše škole*).

Preporučene su nove knjige za čitanje - Robert Fulghum: *Sve što trebam znati naučio sam još u vrtiću* i Arthur Charles Clarke: *Povratak predaka*.

Predstavljeni su neki od najupješanijih učenika škole, pohvaljeni najbolji razredi i maturanti. Provedene su i obrađene ankete o pušenju i abortusu.

Objavljene su školske novosti (*Iz života škole*) - kulturne, umjetničke, športske, pedagoške, izleti, posjete muzejima, galerijama, kazalištima, uspjesi na županijskim i regionalnim natjecanjima.

Nije zaboravljena niti glazba - dvogodišnjica smrti Freddiea Mercurya, vokalista engleske rok grupe Queen s diskografijom Queena; predstavljen je senjski skladatelj Fran Šojat. Notno je zapisana *Salva Regina* Matije Antuna pl. Kuhačevića, koju je uglazbio taj senjski skladatelj i *Gaudeamus igitur* - himna maturanata. Na taj su način učenici upozorili na senjsku glazbenu tradiciju - Novak, Krmpotić, Šojat, vokalni sastav i klape *Senjkinje*, *Uskok* i *Mirina*, tamburaški sastavi, Gradska glazba, pop-grupa *Tice nebeske*, Osnovna glazbena škola Vjenceslava Novaka.

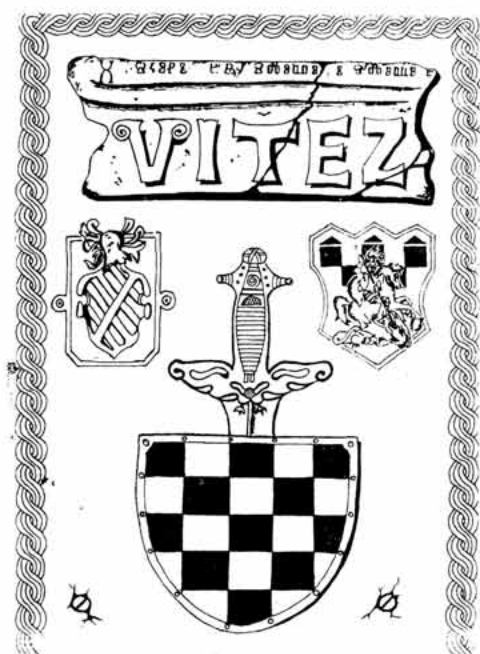
U ležernijim tematskim cjelinama zapisani su aforizmi poznatih ličnosti, šale sa satova - učenički i profesorski biseri, šaljivi savjeti, narodne krivotvorine poslovice (po načelu Tko rano rani - cijeli dan je pospan), izreke - *Tragovi mudrosti* i *Vox populi*, učenička originalna pojašnjenja nepoznato-poznatih riječi - *Novo! Iz pojmovnog rječnika* (primjerice automatizirati - dati mami auto), anegdote o slavnim ljudima, šaljive vijesti iz svijeta - *News*, znanstveno popularne rubrike *Ako niste znali!* i *Jeste li znali?*.

Na kraju svakoga broja *Viteza* nalazi se godišnjak maturanata, njihova završna riječ (četverogodišnja jadikovka - *Tužbalica jednog razreda na odlasku*), promocija i izgled pozivnice na naturalnu zabavu.

Cijeli taj literarni rad popraćen je s dvjestotinjak (s)likovnih priloga - sličica, učeničkih likovnih radova, skica, umjetničkih fotografija, karikatura, reprodukcija umjetničkih slika - uvećanih ili umanjenih fotokopiranjem. Od toga je sedamdesetak učeničkih radova izrađeno na satovima likovne umjetnosti. Slike prikazuju krajolike, upotrebne predmete, interijere, eksterijere, mrtvu prirodu, zalaske sunca, portrete, noćna... I sve to u samo tri broja *Viteza*, na ukupno 172 stranice A-4 formata. Svaki novi broj sve je uspješniji - s obzirom na opseg (43-54-75), likovnu i tekstualnu opremu te tisak. Prva dva broja umnoživala su se fotokopiranjem svake pojedine stranice u fotokopirnici Gradskog vijeća na trgu Cilnici, a u Jadranskoj tiskari u Aleju S. St. Kranjčevića vršilo se uvezivanje i tisak korica. U trećem broju cijeli se tisak (i korice i listovi) odštampao u tiskarskom poduzeću Jadranska tiskara d.o.o. u Senju.

Naslovnica se sastoji od promjenjivog i nepromjenjivog dijela. Nepromjenjivi dio sadrži prikaz u kamenu uklesanog imena Vitez iznad kojeg je početak Evanđelja po Ivanu (Iskoni bě slovo...) na starohrvatskom, na glagoljici

pri vrhu stranice, a čitava stranica uokvirena je trostrukim hrvatskim pleterom odlikom hrvatske kulture i identiteta. Svake se godine mijenja središnja slika - grb Hrvatske, Senja i uskoka Mateja Blažiolića s mačem (1); otvorena knjiga sa srednjovjekovnim prikazom uskočke borbe pod Senjom (2); reprodukcija unutrašnjosti senjske tiskare (3).

Naslovnica *Viteza* br. 1 iz godine 1992.Naslovnica *Viteza* br. 2 iz godine 1993.

Na prvoj stranici svakog broja nalazi se ime lista, naziv ustanove koja ga izdaje, mjesto, školska godina (godina tiskanja) i broj, te u sredini, kao simbol škole i lista grb Pavla Rittera Vitezovića - štit na kojem je vitez - konjanik s isukanom sabljom, šesterokraka ili osmerokraka zvijezda i polumjesec. Iznad štita nalazi se srednjovjekovna viteška kaciga s perjanicom i krunom. Iz krune izlaze dva raširena ptičja (orlova) krila između kojih je ruka u viteškom oklopu sa sabljom i ponovno šesterokraka ili osmerokraka zvijezda.

Sljedeća stranica donosi imena glavnih i odgovornih krivaca za izlazak lista - uredništvo učenika opće gimnazije i njihovih profesora društveno-humanističke grupe predmeta, lektore, izdavača i tiskaru. Nakon kazala (sadržaja) nalazi se riječ urednika ili proslav, a u trećem broju i invokacija - državna himna *Lijepa naša* Mihanovića i Runjanina na glagoljici. List završava

riječju maturanata, godišnjakom i eksodom - himnom maturanata *Gaudeamus igitur*, odom slavljenja života nad smrti.

Pokraj godišnjih promocija časopisa *Usponi* - povremenika za književnost i kulturu Senjskoga književnog ognjišta, znanstvenog časopisa *Senjski zbornik* (svojevrzne enciklopedije grada Senja i okolice) Senjskoga muzejskog društva i senjskoga Gradskog muzeja, knjiga članova Senjskoga književnog ognjišta - društva za književnost i kulturu i Matice hrvatske - ogranka Senj, časopis *Vitez* tek je početak. Međutim, on već sada svojom godišnjom promocijom obogaćuje grad Senj za još jedan kulturni događaj. Tko zna koliko se budućih talenata baš ovdje prvi put oglašava: novinara, kulturnih djelatnika, prosvjetnih pedagoga, jezikoslovaca, pjesnika, književnika ili možda znanstvenika. On predstavlja prijelaz iz svijeta djece u svijet odraslih, dokazuje da i mladi mare za kulturu, i tako odgaja nove generacije intelektualaca - prave kulturne elite grada Senja.

Vitezović se tješio *Non omnis moriar* - neću čitav umrijeti jer će iza mene živjeti moja djela u mojim čitateljima. Tako se i ja kao bivši maturant senjske gimnazije, jedan od pokretača i prvi urednik lista nadam da će duh *Viteza* prenositi naraštaje učenika, maturanata, profesora i čitatelja.

Literatura

Vitez br. 1; Fotokopirnica Gradskog vijeća i Jadranska tiskara - Senj, 1992.

Vitez br. 2; Fotokopirnica Gradskog vijeća i Jadranska tiskara - Senj, 1993.

Vitez br. 3; Jadranska tiskara - Senj, 1994.

VITEZ (THE KNIGHT) - MAGAZINE OF THE PUPILS OF THE SECONDARY SCHOOL PAVAO RITTER VITEZOVICH IN SENJ

Summary

In the introductory part I've tried to acquaint the readers with the present-day secondary school in Senj, its constitution and a dilemma about its new name.

The central part of the article covers genealogy and aspects of the secondary-school paper *Vitez (Knight)* from technical components (outward appearance, number of pages, format, editorial board, print) to its contents (topics it deals with, artwork and photos, the pupil's literary and scientific contributions, humor, news).

I emphasize the importance of this periodical from the popularization of the culture and artistic tradition of the city of Senj among the young.